

GESLAAGDE KWEEK MET *VIPERA LATASTI LATASTI* NA EEN HERFSTPARING

*Harmen-Jan Platvoet,
Frans Halsstraat 50,
7606 XP Almelo.*

■ INLEIDING

Zoals zoveel mensen die op jonge leeftijd met het houden van slangen beginnen, ben ik met 'gemakkelijke' slangen begonnen. In mijn geval was dat een *Thamnophis*soort. Van deze slangen heb ik veel plezier gehad; ik heb er zelfs een keer mee gekweekt (60 jongen in één worp), maar na verloop van tijd wordt die visgeur je toch wat te veel en wil je wel eens wat anders.

Op slangendagen en in literatuur kijk je naar en lees je over andere soorten en kom je tot de conclusie dat adders erg mooie en interessante dieren zijn. Na een lange tijd er goed over na gedacht te hebben, ben ik begonnen met het houden van deze prachtige dieren. Ik zocht in deze dieren wat je in veel (niet alle) slangen moeilijk kunt vinden, namelijk slangen die veel te zien en niet al te groot zijn. Het voordeel van adders is namelijk dat ze veel liggen te zonnen, het nadeel dat ze giftig zijn. Ze vragen daardoor een heel andere aanpak en zijn dan ook zeker geen beginnersslangen.

Ik heb er lang over nagedacht voor ik begon, omdat ik mij realiseerde dat het een totaal an-

dere aanpak vereist als bij mijn eerder gehouden *Thamnophissen*. Niet alleen een 100% ontsnappingsvrije bak met haken en waterbakgrijpers is nodig, maar veel belangrijker is een totaal andere benaderingswijze op het geestelijke vlak. En ook dat was niet voldoende om mij langdurig te beschermen voor het grote gevaar van 'gemakzucht'. Ook ik maakte de fout om 'even' de waterbak te pakken. Gelukkig waren de gevolgen van de beet die volgde klein (een dikke vinger), maar het was een zeer goede les. Een middel in pilvorm van de dokter (tegen de zwelling en de jeuk) zorgde ervoor, dat de volgende dag al niets meer te zien was en dat ik er twee dagen later ook niets meer van voelde. Stelt u zich eens voor wat de gevolgen waren geweest als ik niet voorzichtig was begonnen met *Vipera latasti*, maar bijvoorbeeld met *Vipera ammodytes*.

■ HERKOMST EN HERKENNING

Vipera latasti latasti is een adder van het Iberisch schiereiland. Deze dieren leven in droge, heuvelachtige gebieden en open bossen. Ze komen voor tot een hoogte van ongeveer 2500 m. In het wat vochtigere noorden van Spanje komen ze niet voor. *Vipera seoanei* en *Vipera aspis* nemen daar hun plaats in. *Vipera latasti gaditana* is een andere ondersoort die in Zuid-Spanje en zelfs in Noordwest-Afrika voorkomt.

Vipera latasti, detail, volwassen vrouw. (Uit: Naulleau, *Les serpents de France*, pag. 51)

Het meest kenmerkende van *Vipera latasti* is haar opgestoken neus. In het Duits heet deze slang dan ook Stülpnaseotter. Het zijn slangen van ongeveer 60 cm lang. De mannetjes zijn zowat even groot als de vrouwtjes, maar meestal wat slanker, omdat ze niet dezelfde vreeteigenschappen hebben. De grondkleur kan verschillen van grijs tot zandgeel, de tekening varieert van donkerbruin tot zwart. De buik is wit met bruinzwarte vlekken. De buitenkant van de vaak perfecte zigzag is donkerder dan de binnenkant. Bij mijn mannetje zit er zelfs een rood randje langs de zigzag. De vrouwtjes hebben een iets fletsere tekening dan de mannetjes, ook bij jonge dieren zijn ze hierdoor al goed te sexen.

■ MIJN DIEREN EN HUN TERRARIUM

Van een ervaren adderhouder kon ik in december 1993 twee onverwante dieren kopen. Het waren nakweekdieren die in september van dat jaar geboren waren, één mannetje en één vrouwtje. Mijn dieren zijn zandachtig geel met een donkerbruine, bijna zwarte zigzag. Het mannetje heeft als extra zelfs een rood randje erlangs. Dit dier had ook een iets grotere kop, iets wat hij altijd gehouden heeft ten opzichte van het vrouwtje. Eenmaal in mijn bezit begonnen ze voorspoedig te eten en de eerste winter zijn ze niet in winterslaap gegaan. Wel vermindert dan de voedselopname

gedurende de wintermaanden, en ik denk persoonlijk dat je er niet zoveel mee wint. Misschien is het zelfs wel beter om ze wél even af te koelen.

Eerst heb ik ze gehuisvest in een terrarium van 30 bij 30 cm met een gloeilamp van 15 watt als verwarming. Later heb ik ze overgezet in een terrarium van 50 x 40 x 50 cm (lxbxh) met daarin houtsnippers op de bodem en wat stenen en een dikke tak als inrichting. Het geheel wordt gecompliceerd door wat kunstklimop die vanachter de steenhoop 'ontspruit'. Als verwarming gebruik ik een gloeilamp van 25 of 40 watt (afhankelijk van het seizoen). De bak is gemaakt van geplastificeerd spaanplaat (meubelplaat) in de kleur wit, en heeft schuifruiten aan de voorkant. Het belangrijkste van de schuifruiten is, dat ze aan de zijkant in hetzelfde profiel vallen als het profiel waarin ze schuiven. Hierdoor sluiten de schuifruiten 100%. De vergrendeling gebeurt door middel van een glasslot. De enige ruimte die je dan nog over hebt is de spleet tussen de ruiten in. Die heb ik dicht gemaakt door op iedere ruit een aluminium strip te lijmen; die vallen over elkaar heen als de schuifruit gesloten is. Hierdoor is deze spleet ook gedicht. Ventilatie geschiedt door een ventilatiestroom boven de schuifruiten.

■ FLAGELLATEN

Omdat mijn slangen nogal eens last heb van flagellaten, behandel ik ze twee keer per jaar preventief. De eerste maal nadat ze na de winterslaap een paar muizen hebben gegeten en de tweede keer rond oktober, voordat ze de

winterslaap in gaan. Vaak kun je het al zien aankomen, omdat de ontlasting dan wat grijszer lijkt en slijmeriger is dan normale ontlasting. Waar deze flagellaten vandaan komen weet ik niet. Volgens professor Zwart (persoonlijke mededeling) kunnen ze niet van de muizen afkomstig zijn, maar zijn ze wel zeer gemakkelijk over te brengen, omdat ze vrij lang in leven blijven buiten de slangen.

■ GEDULD

De dieren groeiden het tweede jaar goed en ik had goede hoop voor het derde jaar. In het najaar begon de man over het vrouwtje heen te schokken en vertoonde duidelijk paringsgedrag. Waarschijnlijk waren ze toch nog wat te jong hiervoor, want er gebeurde niet waar ik op zat te hopen. De man vertoonde na de winterslaap dit gedrag opnieuw maar veel minder enthousiast en ook dit werd niks.

Gedurende het derde jaar (1995) groeiden ze verder uit. De man woog ongeveer 150 gram en de vrouw ging iets over de 200 gram heen. Veel zwaarder dan deze waarden moeten ze niet worden, want tijdens de winterslaap in een koelkast vallen ze niet meer dan een gram of 10 af en dat eten ze er zo weer bij. En een te vette conditie is ook niet goed voor de voortplanting.

Eind 1995 en begin 1996 verliepen weer op dezelfde manier als 1994/1995, dus ook zonder het beoogde resultaat.

■ HERFSTPARING

Ik had al wel van andere mensen gehoord dat herfstparingen mogelijk waren, maar daar

werd verder vrij luchtig over gedaan. Het was meer uitzondering dan regel. En niet altijd volgde er een geslaagde zwangerschap op, of overleefden de embryo's de winterslaap. In ieder geval hielden mijn dieren zich er niet aan. In de herfst (of eigenlijk nazomer) van 1996 ging de man weer flink te keer in zijn pogingen de vrouw het hof te maken. En op 1 september had hij het voor elkaar. Om 10.30 kon ik de paring constateren die tot ongeveer 12.00 uur duurde. Hierna was ook meteen alle interesse van de man voor de vrouw verdwenen. Gelukkig voor de man had de vrouw redelijk stil gelegen en was hij niet (zoals bij bijvoorbeeld *Thamnophis*) de hele bak rondgezeuld aan zijn hemipenis.

Maar ja, wat nu? De vrouw bleef stug dooreten en de winter kwam er aan. Na lang wikken en wegen heb ik besloten te doen of er niet veel aan de hand was (daar hield koning winter in Spanje ook geen rekening mee) en ik heb ze in een korte winterslaap gedaan (zes weken tegen gewoonlijk tien) van 1 januari tot half februari. De winterslaap heb ik dit keer ook niet zo koud gemaakt als normaal. Gewoonlijk gaan ze in de koelkast bij een graadje of 4 à 5. Dit keer heb ik ze op de vensterbank van de kelder gezet en bleef het kwik bij 12 tot 13 graden steken.

■ ZWANGERSCHAP EN GEBOORTE

Na de winterslaap deed het mannetje zwakjes nog wat pogingen om te paren, maar blijkbaar had hij door dat het niet meer hoefde, want al vlug ging hij ook weer muizen aanmenen. Het vrouwtje daarentegen, heeft na de

winterslaap maar twee muizen gegeten en hield er toen mee op. En na verloop van tijd begon ze aardig te groeien. Niet alleen haar omvang veranderde, ook haar kleur. Ze werd donkerder dan de man, ongeveer zoals vlak voor een vervelling, maar die kwam dan niet. Halverwege de zwangerschap kwam die wel, maar dat had geen effect op de doffe, donkere kleur van de vrouw.

Een paar weken vóór de geboorte kon het vrouwtje eigenlijk alleen nog maar languit liggen met haar achterlijf, en lag ze bijna constant onder of bij de lamp. En ja, dan moet je op een bepaalde dag (11 juni 1998, dus na 9 maanden en 11 dagen) naar je werk, kijk je nog even in de bak en zie je een miniatuurslangetje rond kruipen. En de staart van de vrouw gaat omhoog en nummer twee komt er netjes in een doorzichtige zak uitrollen, strekt zich en is vrij.

Na de tweede geboorte heb ik de vrouw in een apart, helemaal kaal terrarium gezet. De jongen en de alweer geboren derde in een klaarstaande bakje gedaan met een bakje water en een stukje eierdoos en naar het werk. 's Middags bleken er tien geboren te zijn en lagen er twee onbevuchte eieren in de bak.

Alle jonkies meteen mooi verveld en perfect in orde. Schaalmodellen van pa en ma. Voor zover ik het kon zien zes mannen en vier vrouwen. Het geslachtsonderscheid lees ik af aan de staartbasis en aan de tekening. Zoals bij de ouderdieren zijn de mannetjes wat feller en scherper getekend dan de vrouwtjes en hebben de mannetjes net als hun vader een groter kop dan de vrouwtjes.

Vipera latasti, man, volwassen. (Uit: Naulleau, *Les serpents de France*, pag. 50)

■ EERSTE LEVENSWEKEN EN HET HERSTEL VAN HET VROUWTJE

De jonge dieren heb ik per geslacht in twee bakjes gehuisvest. Maar na een aantal dagen moest dit anders. Bij de eerste keer dat ik ze probeerde te voeren bleek, dat het grootste jong het kleinste driftig probeerde te verorberen. Alleen de laatste helft stak nog uit zijn bek. Gauw eruit gepakt en een beetje aan zijn staart geschud en hij liet het andere jong gelukkig los en spuwde het uit. En zowaar, het diertje leefde nog. Sommige jongen gingen vrij snel aan het eten, andere deden daar langer over (tot acht weken toe, alhoewel dit nog niks

is: een Afrikaans huisslangetje heeft het bij mij gepresteerd om pas vijf maanden na de geboorte te gaan eten, zonder in de tussentijd gedwangvoederd te worden). Alleen het jong dat half opgegeten was, heb ik een aantal keer moeten dwangvoederen. Pas na de winterslaap, in februari 1998, heeft hij voor het eerst zelf gegeten, waarna het met dit jong ook voorspoedig ging. Met de moeder ging het wat minder. Ze was zó verzwakt door haar eerste en direct grote worp, dat ze na de bevalling maar met moeite at. Pas op 19 juli at ze haar eerst muis weer en daarna pas weer in augustus. Ook de vervelling liet lang op zich wachten. Pas na drie maanden kwam de vervelling.

Vipera latasti, vrouw, volwassen. (Uit: Naulleau, *Les serpents de France*, pag. 51)

Dit jaar (1998) zullen er dus ook geen jongen komen. Ik hoop in de herfst wel weer een paring waar te kunnen nemen, want ze is inmiddels (mei 1998) weer aardig op krachten. Ook de drie jongen die ik zelf gehouden heb zijn goed aan het groeien; met een jaar of twee hoop ik hierdoor een mooie kweekgroep van 5 dieren te hebben.

■ BESLUIT

Adders zijn mooie dieren, met als voordeel dat ze bijna altijd te zien zijn. Maar het zijn wel dieren met een 'addertje onder het gras': ze zijn vrij simpel te houden, maar de bak moet wel ontsnappingsvrij zijn. Als je met gifslangen

wilt beginnen, neem dan een zwakgiftige soort, zoals deze *latasti*, zodat een eerste slip-pertje niet meteen rampzalige gevolgen heeft. Heb je enige ervaring met deze dieren, dan kun je verder gaan als je dat wilt.

■ NASCHRIFT

De herfstparing van 1998 vond plaats in het begin van augustus, zodat er nu sprake mag zijn van een zomerparing.

■ DANK

Ik dank prof. P. Zwart voor al zijn goede adviezen en voor zijn onderzoeken op momenten dat zaken verkeerd dreigden te gaan.